

SISÄLLYS

Lukijalle.....	7
Saatesanat.....	9
Työkirja toiminnan arvioinnin ja suunnittelun apuna	11
OSA 1	
MITEN LAPSI KEHITTYY JA OPPII?	15
1 Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta.....	17
Eeva-Liisa Kronqvist	
2 Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa.....	21
Lasse Lipponen	
OSA 2	
VARHAISPEDAGOGIIKAN LÄHTÖKOHDAT	27
3 Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa	29
Leena Turja	
4 Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa	35
Johanna Heikka, Eeva Hujala, Leena Turja ja Elina Fonsén	
5 Leikin ensi askeleita	41
Aili Helenius ja Riitta Korhonen	
6 Eheä kasvunpolku haaste yhteistyölle	47
Hannele Karikoski ja Aila Tiilikka	
OSA 3	
OPPIMISEN SISÄLTÖALUEITA VARHAISKASVATUKSESSA	53
7 Minä olen ja kuulun! Lapsen identiteetin tukeminen	55
Maiju Kinossalo ja Marita Mäkinen	
8 Lasten taiteellinen toimijuus	61
Janniina Elo ja Piia Roos	
9 Lapsen musiikillinen maailma	67
Inkeri Ruokonen	
10 Liikkuva lapsi	73
Anneli Pönkkö ja Arja Sääkslahti	
11 Voiko uskontokasvatus kasvattaa?.....	79
Janniina Elo ja Piia Roos	

12	Varhaisvuosien eettinen kasvatus.....	83
	Vuokko Vienola	
13	Tiedekasvatus ja lapsen tutkiva toiminta.....	87
	Leena Turja	
14	Teknologiakasvatus varhaisvuosina	93
	Leena Turja	
15	Ympäristökasvatus on lapsen toimintaa	99
	Janniina Elo ja Piia Roos	
16	Matemaattinen maailma ja ajattelu.....	105
	Aino Mattinen	

OSA 4

TASA-ARVOISUUS JA LASTEN

MONINAISUUDEN KOHTAAMINEN.....	111
--------------------------------	-----

17	Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa	113
	Paula Eerola-Pennanen	
18	Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen	117
	Janniina Elo ja Piia Roos	
19	Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisen tuen tarpeiden näkökulmasta.....	121
	Alisa Alijoki ja Päivi Pihlaja	
20	Kasvatuksen sukupuolistavia käytäntöjä päiväkodissa	125
	Outi Ylitapio-Mäntylä	

OSA 5

JOHTAJUUS, TYÖYHTEISÖ JA

KASVATUSTYÖN KEHITTÄMINEN.....	131
--------------------------------	-----

21	Johtajuus varhaiskasvatuksessa	133
	Eeva Hujala, Johanna Heikka ja Leena Halttunen	
22	Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä .	139
	Päivi Kupila	
23	Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen.....	145
	Eeva Hujala ja Elina Fonsén	

Lähteet.....	150
Menetelmähakemisto	151
Varhaiskasvatuksen käsikirja	152
Muistiinpanoja	153